

Jalakäijad kui erinev ühiskonnarühm?

Tauri Tuvikene

Tallinna Ülikooli maastiku ja kultuuri keskuse teadur

tauri.tuvikene@tlu.ee

Järeldoktorantuuri uurimistöö

- Eesti Teadusagentuuri PUTJD580 "Kõnnitud linnamaastikud: sotsiaalmateriaalsed aspektid jalgsiliikumisest ning selle regulatsioonidest Tallinnas" (1.05.2016–30.04.2018, Tallinna Ülikool)
- Erinevad reeglid ja normid
 1. Kuidas ühiskondlikud reeglid suhestuvad juriidilistega?
 2. Kuidas on kõndimine seotud erinevate post-sotsialismi tähendustega?
 3. Kuidas jalakäijad suhestuvad erinevate liikuvate ja liikumatute linnamaastiku elementidega?

- Autostumine ja jalakäijate positsiooni nõrgenemine (1920ndatest)

Figure 3.1
Woodward Avenue at Monroe Avenue, Detroit, 1917. Source: *Detroit News* photo archive.

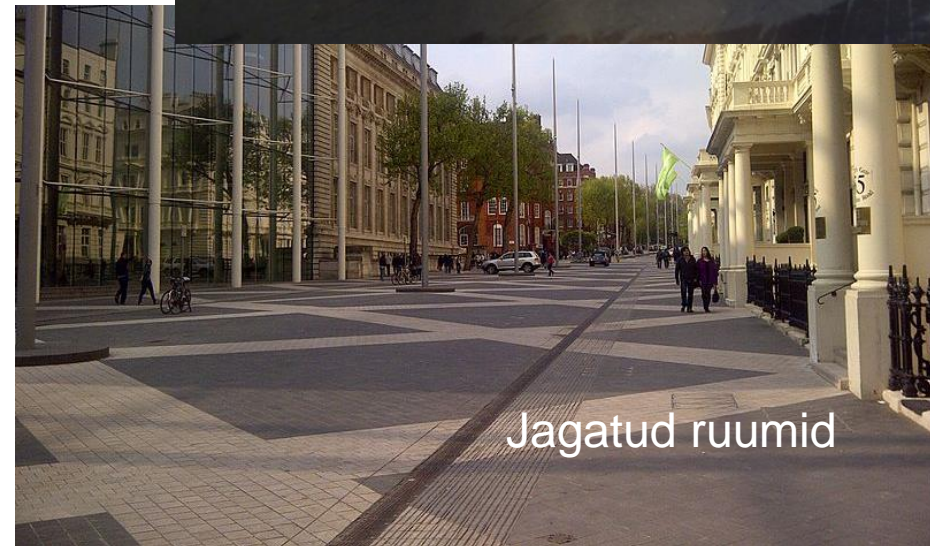
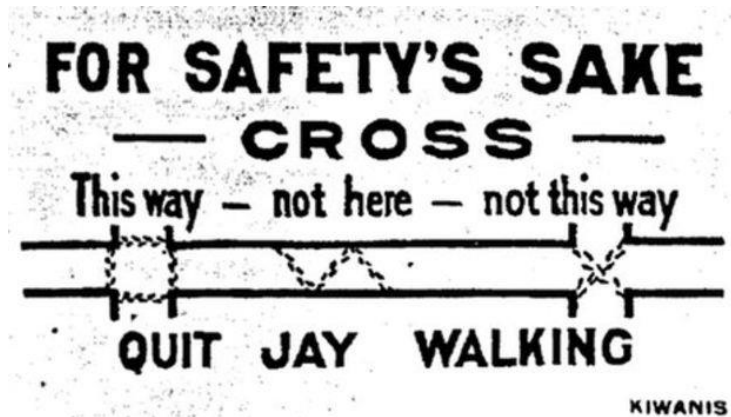
Figure 3.6
Poster by Massachusetts Safety Council, reproduced in Lewis E. MacBrayne, "Saving the Massachusetts Child," *National Safety News*, July 1923, p. 36. Courtesy National Safety Council.

Autode ja jalakäijate eraldamine

The Buchanan Report, 1963 "Traffic in Towns"

Norton, P. D. (2008)
"Fighting Traffic"

Jagatud ruumid

Võim liikluses

- Võimusuhted tänavaruumis erinevate liiklejate vahel
 - Teede õigusgeograafiad: „laws that govern the street and its flows and stoppages, and how they discriminate between different human bodies and conducts, modes, and situations.” (Prytherch, 2012, lk. 301)
 - Automobiilsus – autode ümber organiseerunud võrgustik, mis domineerib teiste liikumisviiside üle (Beckmann, 2001; Urry, 2004)
 - Turvalisus – ratsionaalsus, mis on toetanud autosõitu (Packer, 2008)
- „dangerous instrumentality“ (Jain, 2004)
 - Nt kiirendus ja kiirus vs pidurdustekond kui müügiargumendid
- Liikluskesksed jalgsiliikumise planeerimised – transpordiplaneerimise arusaam jalakäijast ja jalakäimise ruumist (Blomley, 2011)

Helkurid jalakäijatele

- 1965 – leiutatud Soomes
- Eestis järjest enam kohustuslikud
 - Kõigepealt soovituslik
 - 1987 – nõukogude liikluseeskirjas väljatoodud
 - 1992 – Esimene Eesti liikluseeskiri – linnast väljas kohustuslik
 - 1996 – kõigil teedel kohustuslik – kui pole valgust või kõnniteid
 - 2011 – kõigil teedel
- Märksõnad
 - „Enda nähtavaks tegemine“ - Et autojuhid näeksid
 - „Sama tihti kui kiiruseületamisi, tuleb jälgida, kas jalakäijatel on helkur, mõlemad on liiklusohutuse seisukohalt tähtsad.“ (Sõnumitooja, 2014)
 - „Helkuri puudumine on vastutustundetu. See näitab inimese hoolimatust enda ja teiste elude suhtes. Kui sina autot näed, ei tähenda veel, et autojuht sind näeb.“ (Sõnumitooja, 2014)
 - „Kõige odavam elukindlustus“
- Erivahend tavakasutusse – standard (2000)
- Samas disain

1987: „Pimeda ajal ja halva nähtavuse korral teedel liikudes peab jalakäija **võimalust mööda** kinnitama oma riiete külge helkureid, mis võimaldaksid juhtidel tulede valgel varakult inimest märgata.“

1992: „Halva nähtavuse korral või pimeda ajal valgustamata asulavälisel teel liikudes **peab** jalakäija kasutama laternat või helkurit.“

1996: „Halva nähtavuse korral või pimeda ajal kõnniteeta ja valgustamata teel liikudes **peab** jalakäija kasutama helkurit või süüdatud laternat.“

2011: „Halva nähtavuse korral või pimeda ajal teel liikudes **peab** jalakäija kasutama helkurit või valgusallikat.“

Helkuri esinemine seadustes

Riigid	Pole mainitud	Soovituslik	Kohustuslik	Ruumiline eristamine või kõikjal?
Eesti 1987		X		
Eesti 1992			X	X (linnast väljas)
Eesti 1996			X	X (valgustamata + kõnniteeta)
Eesti 2011			X	-
Läti			X	X (tee servas)
Leedu			X	X (tee servas)
Valgevene			X	X (tee servas)
Venemaa		X		X (tee servas)
Soome		X (tungivalt)		-
Rootsi	X			
Norra	X			
Suurbritannia		X		-

- Läti
 - „10. During the dark hours of the day, if a road is not sufficiently and evenly lighted, pedestrians, who are moving **along the carriageway or shoulder, shall** wear reflecting vest or clothes with elements of light reflecting materials of good visibility.“
- Leedu:
 - „48. Pedestrians who walk along the **dark shoulder** or **along the edge of the carriageway** during the hours of darkness or when visibility is poor **must** carry a flashlight or wear a bright-coloured vest with reflecting stripes or have reflective accessories fixed to the clothes in the place clearly visible to other road users. A pulled (pushed) handcart wider than 1 m must be equipped with reflex reflectors on the left side of the cart: a white one in front and a red one in the back.“
- Valgevene
 - „17.1: При движении **по краю проезжей части** дороги в темное время суток пешеход **должен** обозначить себя световозвращающим элементом (элементами). Световозвращающие характеристики данных элементов устанавливаются техническими нормативными правовыми актами;“
- Venemaa
 - 4.1. „При **переходе дороги** и **движении по обочинам или краю проезжей части** в темное время суток или в условиях недоста точной видимости пешеходам **рекомендуется**, а вне населенных пунктов пешеходы обязаны иметь при себе предметы со световозвращающими элементами и обеспечивать видимость этих предметов водителями транспортных средств.“
- Soome
 - Jalankulkijan on pimeän aikana tiellä liikkuessaan **yleensä** käytettävä asianmukaista heijastinta.
- Suurbritannia
 - Help other road users to see you. Wear or carry something light-coloured, bright or fluorescent in poor daylight conditions. When it is dark, use reflective materials (eg armbands, sashes, waistcoats, jackets, footwear), which can be seen by drivers using headlights up to three times as far away as non-reflective materials.

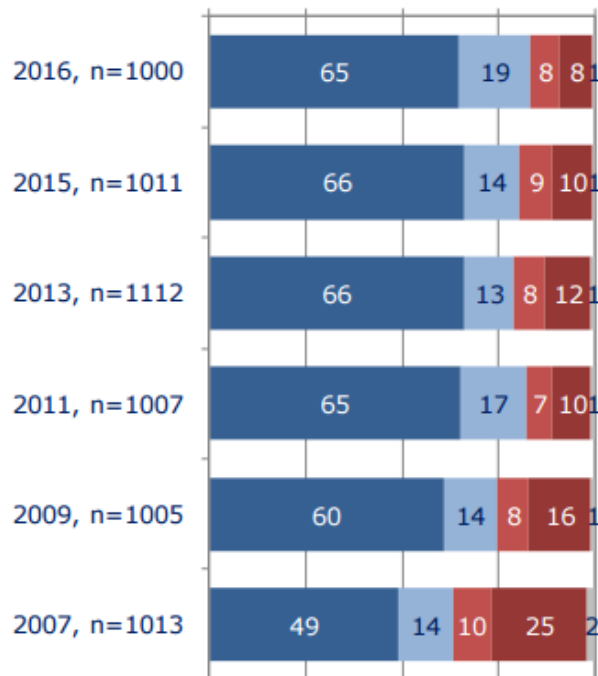
- Helkur on omaks võetud
 - nõus, aga veidi keerulisem olukord

Kuivõrd Te kannate helkurit?

n=kõik

- reeglina (alati)
- küllalt sageli
- ainult mõnikord
- ei kanna üldse
- ei oska öelda

0% 25% 50% 75% 100%

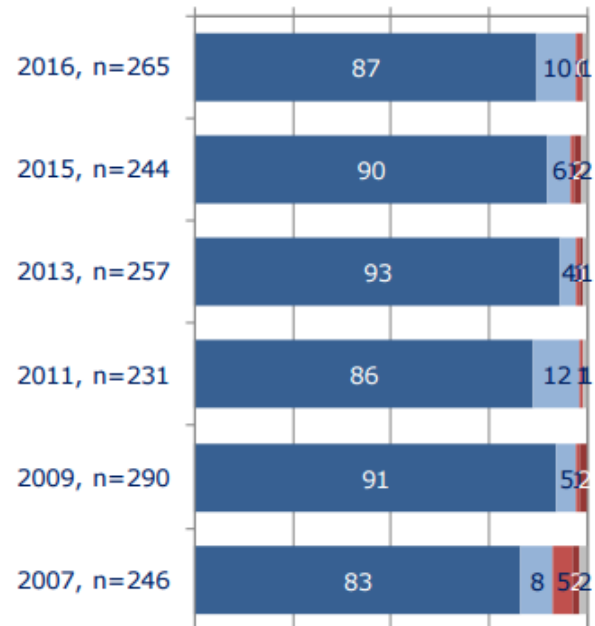

Kuivõrd Teie lapsed kannavad helkurit?

n=peres on 4-15-aastaseid lapsi

- reeglina (alati)
- küllalt sageli
- ainult mõnikord
- ei kanna üldse
- ei oska öelda

0% 25% 50% 75% 100%

- Enamus helkurit ei kannab
 - 9/54, 0/44, 4/28, 4/33
- 27 tänavaintervjuud
 - 6 helkuriga inimest
 - Põhidiskursus: Helkur on vajalik – võiks olla kohustuslik (ka linnas) – aga karistada ei tohiks:
 - Linnas vajalikkus:
 - Tänavad on pimedad; pimedad nurgad; igal pool on vajalik
 - Sesoonsus
 - Ebaühtlus kasutamisel „teise mantli küljes“

- Vähene kriitika helkuri suhtes (vrdl rattakiiver)
 - Öeldud: koledad; kõnniteedel pole vaja; kannan ainult karistuse pärast; tihedalt autoga sõitmas; kuidas turistid käituvad?; liigne riiklik sekkumine
- Samas skepsis karistamise suhtes
 - „Politsei põõsa taga“
 - „Keegi pingutab üle“
 - „50 EUR ei ole mõttekas“
 - Võiks parem anda helkuri

<http://www.iltasanomat.fi/mystyle/art-2000001027535.html>

VANAMÕISA KÜLA HELKURPUU EHTIMINE

**HINGEDEPÄE!
2. NOVEMBRIL 18.00-20.00 RÕ
TÄNAVA PI**

Ehime Suurevälja te
HELKURPUU, et tuua v
pimedatess

Kuna helkureid v
palju, siis ülesku
ki

**PALUN TOOGE OMA
OLEVAD HELKURID HE**

Helkureid saab tuua
seltsimaja iga päev või
E,K,N kuni 21.00 või
kätte n
ise kohale 2

Ootame ka HELKURSI
mõne ettevõtte või ar

Inf
Aigor Helm,
www.v

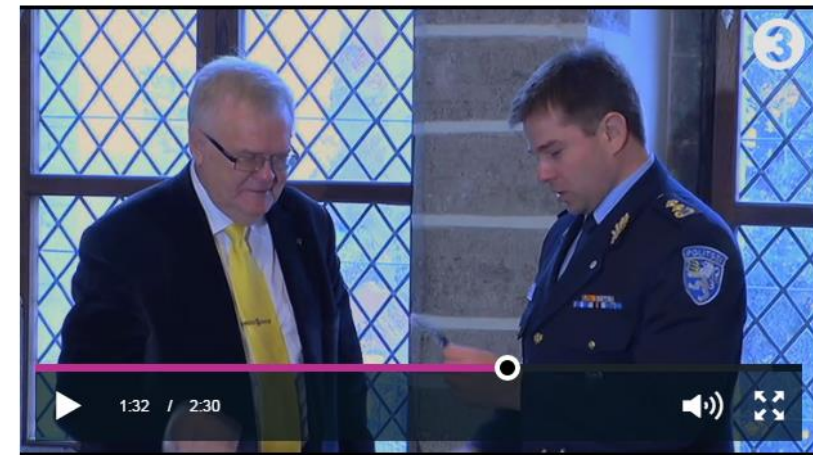
Alates detsembrist sõidavad Ida-Harju piirkonnapolitseinikud autodega, millel on kleepsus „Küsi helkur siit“.

Kuusalu piirkonnapolitseinik KAISA KAJO nendib, et kõige keerulisem on helkuri kandmise vajadust selgeks teha vanematele inimestele, sest nende lapse- ja noorpõlves polnud selliseid asju veel olemaski.

Kui satute pimedal ajal kõndima väljas ilma helkurita, võib juhtuda, et te lähedal peatub politseiauto, kust väljub politseinik, annab teile helkuri ja tuletab meelde – nende kandmine on kohustuslik.

Tallinn ei süüta tulesid, vaid annab helkuri

Autor: Sven Soiver

19.02.18. detsember 2013

Tallinna linnavalitsus võttis täna aasta viimasel pressikonverentsil mööduva kokku. Loomulikult kiideti tehtud ning kriitikale ei reageeritud. Näiteks pimendatud tänavate probleemide leiti kohe ka lahendus: tänavalampide helendamise asemel paneb linnavalitsus inimesed helendama.

Politsei: ühest helkurist ei piisa!

Autor: Marek Lindmaa

17:16 30. september 2014

Pime aeg on kätte jõudnud ning taas tõuseb päevakorda helkuri kandmise vajalikus. Kui möödunud aasta esimesest oktoobrist kuni tänavuse aasta 30. aprillini sai liikluses vigastada 233 jalakäijat ning 58 jalgratturit, siis nüüdse pimedade perioodi alguses palub politsei teha end nii palju nähtavaks, kui võimalik. Ühest helkurist ei piisa.

mis hetkel on tegemist ülereguleerimisega?

Kids	Adults	
Country roads	Roads without sidewalks	All roads

Over-regulated

Inimesed võrdsustaksid purjus peaga ujumise roolijoomarlusega

Siiri Erala

 JAGA FACEBOOKIS

Muuda end nähtavaks, kanna helkurit!

Kinnita helkur paremale poole põlve kõrgusele.
Maanteel kõnni alati vasakpoolses ääres.

MAANTEEAMET
LIIKLUSOHUTUS

OLEN SILMA- PAISTEV

ENNAST NÄHTAVAKS
TEHA ON LIHTNE
NING VÕIMALUSI
SELLEKS ON PALJU.
VALIK ON MINU.

Karl-Erik, 27,
silmapaistev
jalakäija

MAANTEEAMET

Politsei ja Piirivalveamet

Seesam

PRIKE

OLEN SILMAPAISTEV

ENNAST NÄHTAVAKS TEHA ON LIHTNE NING VÕIMALUSI SELLEKS ON PALJU.
VALIK ON MINU.

Juhan, 71.
silmapaistev
vanaisa

MAANTEEAMET

AVALEHT FAKTE HELKURIST AKTSIOONID **AUHINNAMÄNG** TOOTED RUS

Saada endast või oma sõpradest foto ja osale auhinnaaloosis.

Kus on kriitika?

- Praktiliselt olematu kriitiline diskursus helkurite kohustuslikkuse suhtes – kuidas selgitada?
 1. Helkur on niivõrd kasulik (samas odav ja kerge kanda), et inimesed ei näe probleemi selle nõudmisest
 2. Helkuri kandmine seostatud hoolivusega enda ja teiste vastu (ehk isegi „euroopalik“?)
 3. Puuduvad huvigrupid (vrldl jalgratturite kiivrite kohustuslikkus)
 4. Internaliseeritud automobiilsus
 5. Võrdkohustuslikkus autodega – märk võrdsusest?
 - Autode tehniline korrasolek – jalakäijatele sama
 - Jalakäija kui „liikleja“, nagu autojuhtki – tõstetud tähtsus?